

BOSNOLJUPCI

(Prilog karakterološkoj tipologiji bošnjačkog antibošnjaštva)

Džafer OBRADOVIĆ

Povijest jednoga naroda nije drugo doli neprekidni proces njegovog izgrađivanja i razgrađivanja, uspravljanja i spoticanja, ozbiljavanja i omalovažavanja, osvješćavanja i odrođavanja, pamćenja i zaboravljanja. Od snage, umijeća i brojnosti stvarnih nositelja i zagovarača suprotstavljenih načela ove svojevrstne dijalektičke igre na život i smrt ovise opstanak i konačna sudbina toga naroda. Ako su snage koje promiču prirodno pravo na postojanja i razvijanje narodnoga duha (u smislu Herderovog Volksgeista) nadmoćne onima koje ga sputavanju i poriču, onda narod koji utjelovljuje taj duh ima mogućnosti, pretpostavke i razloge svoga povijesnog trajanja. Ukoliko je odnos snaga na toj usudnoj klackalici suprotno izražen, tada je sudbina tog naroda neizostavno određena i osim Božije sile ne postoji druga koja će ga spasiti od nestanka i zaborava. A čak i Bog pomaže samo onima koji Njegovu pomoć zavređuju.

Ovo se načelo aksiomatskog značenja može bez ostatka primijeniti i na bošnjački narod. Samo zahvaljujući životvornosti i krjeposti bošnjačkog narodnog duha i snazi, odlučnosti i ustrajnosti njegovih nositelja i branitelja, bošnjački narod još ustrajava u svojoj tegobnoj borbi za opstanak. Sile koje ga osporavaju do sada su uvijek bivale nedostatne da ga onemoguće i zatru, ali će ta konstatacija ostati beskorisna i puka fraza ukoliko u njoj ne prepoznamo opasnost od samozadovoljstva bez pokrića i opravdanja i ukoliko u

iskušenjima vremena kakvim su nam ga drugi prigotovili i skrojili, imenujući ga kao “postratno” i “mirnodopsko”, ne budemo uspijevali razlikovati dobro od zla, iskrenost od podvalništva i prijateljstvo od licemjerstva. Nikada nam prije nije tako sudbonosno trebalo vrijednosno razlučivanje istine od laži i šticeenje zdravih izdanaka duha od zloćudne pošasti izdajništva, malodušja, zbunjenosti i koristoljublja. Više od zraka i vode treba nam rešeto kritičkog razaznavanja i moralnog prosuđivanja, poput onoga kakvo se viđa na koljenima staroegipatskih božanskih pisara, kojim su se razlučivale istinske od lažnih vrijednosti. Treba nam rešeto “zatorno” i gusto, kojim ćemo prosijati sve što nam je još preostalo i koje će nam odvojiti žito od kukolja i nečiste prašine.

Od svih osporavatelja i rušitelja Bosne i bošnjačkog naroda kroz uske otvore “zatornog”, hladnog i beščutnog rešeta najviše bi poispadalo onih koji Bosnu lažno ljube i koji je, poput gladnih i bijesnih štakora, izjedaju iznutra. Ti su odrođeni i lažni bosnoljupci najopakija guja u njedrima Bosne, a njihovom ustrajnom nasrtanju na sve što je bošnjačko i autentično bosansko po intenzitetu i gorljivosti možda je ravna još samo njihova neizmerna želja da se dodvore i dopadnu svojim izvanjskim uzorima i nalogodavcima. Ali, kako sve ljudske strasti, žudnje i bolesti imaju svoje uzroke, razloge i povijest, prirodno je očekivati da ni ova degenerička šizofrenija ne potječe od jučer i da joj

je netom završeni krvavi rat samo pospješio djelovanje i učinio je još podmuklijom.

Bilo bi zanimljivo i višestruko korisno napisati povijest lažnog bosnoljupstva, a možda bi, uporedo sa izradom raznovrsnih enciklopedijskih i leksikografskih priručnika tipa "Ko je ko u Bošnjaka", trebalo pristupiti izradi povijesne čitanke antibošnjaštva. Bez i najmanje želje za sarkazmom, ovome bi poslu trebalo prići krajnje ozbiljno, jer bi se pokazalo kako je pojava razaranja i osporavanja Bosne iznutra stara koliko i sama Bosna i kako ustrajno i predano bosnožderstvo ima svoj naravni kontinuitet, kao uostalom i svaka druga bosanska "paradigma". Pokazalo bi se, također, kako postoji više vrsta lažnih bosnoljubaca, te kako je svima njima cilj jednom zauvijek zadat i nepromjenjiv, a samo su im metode i sredstva unekoliko različiti i uglavnom primjereni duhu vremena u kojem djeluju i količini čara koji im takva djelatnost donosi.

U ovome našem vremenu visokosofisticirane parademagogije moguće je markirati tri osnovan tipa lažnih bosnoljubaca: vlastoljupci, častoljupci i čvarkoljupci - što, dakako, ne znači da ih nema i više, ali su oni ostali ili manje značajni ili teže prepoznatljivi. Od tri spomenuta tipa bosnoljubaca, najpogubniji su oni prvi, najpodmukliji oni drugi, a najodvratniji treći, ali bi tek studioznije analize mogle pokazati koji od njih i koji među njima ponaosob predstavljaju stvarnu opasnost po Bosnu i Bošnjake, a koji su opet poput dobroćudnog tumora ili neugodne kraste na nemjestu, koja osim što ružno izgleda ničim drugim ne izaziva ozbiljnu zabrinutost. Takva bi jedna analiza na vidjelo mogla iznijeti i neka druga zanimljiva saznanja, naprimjer ona o političko-socijalnim uzrocima određenog djelovanja pobornika lažnog bosnoljupstva, jer još samo naivni i mahniti smatraju kako se u Bosni išta slučajno dešava.

VLASTOLJUPCI:

Čudovišnim sjemenom oholih i beskrupuloznih pustolova, kojima je oholost pokriće za beskrupuloznost i grabežljivost, a beskrupuloznost sredstvo oholosti i samoljubivosti, bosanska je zemlja zasijana onoliko koliko i svaka druga zemlja na svijetu. Vlastoljublje je poriv jači od svih elementarnih osjećanja čovjeka, strast intenzivnija od svake druge ljubavi, potreba ustrajnija od svih

drugih stečenih, tj. sekundarnih potreba (u smislu kako je te potrebe definirao H. Marcuse), a njena se zloćudnost sastoji u činjenici što je nezatomljiva i neutaživa i što uvijek "miriše na još". Otkako je svijeta i vijeka zemljom su hodali samozvani dušebrižnici kojima je jedina preokupacija bila pronaći bezazlene i poslušne ovčice koje će im bespogovorno povjerovati kako ih jedino oni mogu sačuvati od bijede, napasnosti i grabežljivosti poročnih smutljivaca i opakih zulumčara. Ali, kako je u Bosni uvijek sve bivalo malo drugačije nego u ostalog svijeta, to su i bosanski vlastoljupci vremenom popravili osobenost bosanske "paradigme", pa su se, na njihovu diku i na nesreću naroda, lahko prepoznavali između svih drugih svojih istorodnika. Kako uvijek tako i danas, uz neizbježnu opasku da su se ovi današnji posve izvjestili u poslovično najstarijem ljudskom zanatu i svoju koliko-toliko neophodnu obzirnost preprali u stotinu voda, pa su postali bezobzirni i bešćutni, samoljubivi i tašti. Nikad im ugoditi: ako su na vlasti onda im ne valja narod a valja država, ako se bore za vlast onda im ne valja država a valja narod; ako se neko od nezadovoljnog puka drzne pa im što prigovori ili ih na nešto upozori, ljute se i brecaju i svašta će ružno spočitati tom istom nezahvalnom putu, jer je zatucan i glup, lijen i podmukao, jer nema svijesti ni koliko kokoš iz neke napredne, demokratske države i jer je nestrpljiv i brzoplet pa sve hoće nabrzinu i odmah.

Kada ih, naprimjer, upitaju kako da od tri dijela Bosna opet bude cijela, smraće se kao nebo pred oluju, bijesno škraguću zubima i popravljaju čvor na kravati, a u sebi gundaju: "Jebala te Bosna, zar ne vidiš da mi se kravata obatalila!?" Upitaju li ih, pak, kako su se osjećali onoga tužnoga dana kada su srpski koljači pregazili Srebrenicu, čelo im se još više smrači, pa hamletovski i sa dužnim pijetetom proslove: "Teško, vrlo teško! Ne daj Bože ni dušmaninu!!" - pa zatim naširoko raspredaju tužnu priču o svojoj mucu i bolu, od čega im se, naravski, toga tragičnog dana i apetit pokvario - doduše i nasreću samo nakratko - i kako im nanoć san zadugo nije htio na oči. Ako im poizdalje, pažljivo i uvidavno pokušaju staviti do znanja da je zadaća vlasti biti u službi i u milosti naroda, a ne obrnuto, srde se i viču: "Pa, nisam ja sa narodom kože čuvao!", zaboravljajući pri tome da u ovoj tužnoj zemlji već odavno nema ni koza. "Šta ste radili u vrijeme rata?" - pitaju ih opet neki zlobnici i besposličari (kao da

je to najvažnija stvar na svijetu!?), a oni, već posve iznervirani i ljuti, grme poput haubica sa Trebevića: "Pa svako dobronamjieran već zna da sam predano i uporno širio istinu o Bosni! Upozoravao sam svijet da se ovdje odlučuje o sudbini svijeta i svih velikih civilizacijskih ideala!" Potom slavoljubivo nadodaju: "Uz sve to sam širom svijeta skupljao pomoć za naše borbe! I uvjeravao velike i moćne da nam ukinu embargo!" Na kraju upozore na širokim narodnim slojevima nepoznatu činjenicu kako su se i u onome propalom nenarodnom sistemu, u kojem su također igrali značajne političke uloge, doduše ponajčešće potkazivačke i dodvorničke naravi, oni borili u interesu istine, pravde i demokratije. Kada bi se danas znalo, a nažalost ne zna se, ili se o tome tek ponešto zna, koliko su po polutajnim sijelima i u krugu svoje najbliže familije, uz piće i meze, ovi neustrašivi borci za slobodu odapeli vatrenih otrovnih i ubitačnih strijela na račun brutalne komunističke diktature i primitivnog skorojevičkog nepotizma, dizalo bi im se monumentalne granitne spomenike i ničice padalo pred njihovim nesebičnim žrtvovanjem za narod, dom i svetu stolicu! Ali ko o tome danas još vodi računa, a oni sami, usljed urođene im skromnosti, uglavnom šute i ne razmeću se okolo svojih zasluga!

A šta tek da se kaže za njihova vjerska uvjerenja i čuvstva, zbog kojih su redovito bili izlagani paski i progonima zloćudnih ateističkih jurišnika!? Šta su sve oni morali podnositi na ustrajnom poslanstvu čuvanja svoje uzvišene vjere! A ko im danas za to odaje počast ili barem priznanje! Niko! Otkada oni znaju za poganu dušmansku nakanu posvemašnjeg istrebljenja našega naroda! Govorili su oni o tome na vrijeme, doduše nekim svojim već davno pomrlim ahababima, ali im niko nije vjerovao. Pa ni danas im niko zaozbiljno ne vjeruje.

A što oni o tome uporno govore? Da nam se zlo ne ponovi, da nam se ne povrate ona smutna i mračna vremena, onaj neznabožački i pogani vakat kada nisi mogao slobodno iskazati svoj identitet i kada si bio niko i ništa ukoliko nisi bio član ondašnje vladajuće partije. Zato je đavo i odnio i partiju i državu i taj pogani vakat.

Samo njih, te prevrtljive i ljigave vlastoljupce, koji se svakoj novoj vlasti dodvoravaju dok ponovo ne zajašu na narodnu grbaču, đavo nikako da odnese. Oni preživljavaju sva vremena, sve partije i sve prevrate, svakoj se novoj ideologiji prilagođavaju poput nubijskih prepelica, čuvajući kontinuitet koji

je, s njima zajedno, postojaniji od visokih planina. O skaradnosti i karikaturalnosti svojih ličnosti oni nikada ne razmišljaju jer ih nisu ni svijesni. Tâ ko je voljan da naslika sebe kao karikaturu, kad se već popeo na prijestolje? Postoji li jedan jedini Neko u historiji koji je posumnjao u smisao svoga dostojanstva? Tu je već i historija dosadila svojim poukama da je vlast najveća opasnost za zdravu ljudsku pamet i tu nikakva historijska angažiranja nisu bila od praktične koristi" (Krleža). Vlast je opijum i neizlječiva bolest, vlast je zamka za ljudski duh, đavolsko iskušenje, Faustov sindrom u ljudskom biću. Čak i kada bi to vlastoljupci znali (a ne znaju, jer ne žele znati), opet se ne bi odrekli svojih prijestolja niti svoje opsjednutosti vlašću. Njima je posve nevažno u kojoj državi i kojim narodom vladaju, jer država i narod samo su puka sredstva ostvarivanja njihovih sebičnih interesa i zadovoljavanja vlastoljubivih ambicija. Također im nije važan sistem vladavine, kao ni okolnosti, uvjeti i vrijeme u kojima vladaju. Ne haju hoće li se poslije njihove smrti o njima po dobru ili po zlu pričati, za njih historija traje samo dok su živi i dok je primjerena njihovim interesima. Oni žive samo za sebe i svoju slavu, a čak i one iz svoje najbliže rodbine ne uzimaju za svoje pomoćnike iz bratoljubivih pobuda, nego iz sigurnosnih razloga. O beskrupuloznosti i odsustvu brige za narod, kojem su se perfidno nametnuli za predvodnike, uvjeravamo se uvijek iznova kada vlastoljupci padnu sa vlasti. Oni tada bez trunke stida, obzira i uljudnosti pokazuju svoju pravu ćud, a narod se tek tada u čudu pita: ta, zar je moguće da je njihov dojučerašnji ljubimac takva ništarija!?

Što važi za sve ostale, važi i za bosanske vlastoljupce, s tim što, kako već rekosmo, njihova opsjednutost i opijenost vlašću graniči sa nepojmljivim zanosom i žudnjom, a to im pridolazi ili od opojne vode i zraka bosanskog ili je povijesno taloženje naopakog načela po kojem je najslađi hljeb onaj zarađen bez motike i uvriježenog shvatanja kako je Bog ljudima dao politiku kako bi se u njoj mogli uhljebiti oni koji niti hoće niti umiju nešto drugo raditi.

Bosanski vlastoljupci se od svih drugih razlikuju i svojom nadmenošću i posvemašnjim nipodaštavanjem svake, pa i najbezazlenije, kritike. To samo potvrđuje stanovište kako primitivne, bezobzirne i mentalno nezdrave vlastodršce vlast toliko općini i zanese da nisu u stanju ni o čemu

trezveno prosuđivati. Njihovo osnovno geslo za masovnu upotrebu je: zar ima onih koji mogu čak i posumnjati u moje općepoznato poštenje i moje nesebično pregnuće za dobrobit naroda!? Pri tome u sebi misle: samo vi pričajte i olajavajte, ali mi ne dirajte u vlast!

Od bosnoljubaca na vlasti opasniji su i strasniji još samo bosnoljupci koji žude za vlašću, koji o njoj sanjaju kao o najljepšem daru nebeskom i koji je se svim silama i sredstvima nastoje dokopati. Ne postoji sredstvo kojim se oni neće poslužiti u borbi za vlast, nema te svetinje koju pri tome neće oskrnaviti i koju neće zamijeniti za makar malo vlasti. Jednom se pozivaju na Boga, drugi put na đavola; jednom im valjaju diktatori, drugi se put dodvoravaju žrtvama diktature; jednom ruže i ponižavaju volju naroda, drugi put mu se ulizuju i veličaju ga; jednom su za već iskušane i dokazane oblike društvenog uređenja, drugi put za višeglasje u kojem cvjeta milion cvjetova. Oni stalno propovijedaju o usudnoj opasnosti po narod i državu od onih koji su na vlasti i uvijek iznova uvjeravaju sve "koji misle svojim glavama" kako bi zemljom tekli med i mlijeko samo kada bi oni zasjeli na vlast. U toj su svojoj gorljivoj opsjednutosti vrhovnim trnom ponekad i simpatični, jer one "koji misle svojom glavom" bar uveseljavaju svojim lakrdijaštvom. Dok je narodu već odavno preko glave i svojih muka i nevolja i dok gleda kako da skrpi kraj s krajem, ovi vlastoljupci uporno gube svoju prevratničku, papagajsku kajdu, slično onome velikom veziru Iznogudu iz stripova, koji gorko pateći smišlja kako da postane "halifa umjesto halife". Poput njega i oni strpljivo čekaju da se desi "ono nešto" i da dobri đavo odnese lošega halifu Haruna-al-Pusaha, kojemu je, pored svih drugih olahkotnosti, i sreća naklonjena, pa se iz svake neprilike izvuče neoštećen. A pošto se "ono nešto" nikako ne dešava, oni gube svoju poslovičnu pribranost, pa nasrću poput razbješnelih stršljenova na sve okolo sebe. Jurišajući na vlast, oni ne štede nikoga i ništa, ni državu ni narod, ni svoje protivnike ni svoje istomišljenike. Ništa im ne valja, a ovo što danas proživljavamo ništa je spram onoga što nas tek čeka, ukoliko dakako oni ne postanu "halifa umjesto halife". Pitaju ih: "Otkuda i kako ova strašna, nepojmljiva i još nevidena posvemašnja kriza?" - a oni hladno i decidno odgovaraju kako je sve počelo činom njihovog smjenjivanja. "Dotle je sve štimalo, a ovako će biti, i još stotinu puta gore,

sve dok pravi ljudi ne dođu na pravo mjesto!" Ti pravi ljudi su dakako oni.

Mnogi među njima, još do jučer nepoznati i neprimijetni nastavnici općetehničkog odgoja, zastavnici u bivšoj es-en-be solidatesci, traktoristi, kranisti i pismonoše, preko noći promaknuti na visoke političke, vojne i stranačke položaje, od svoga smjenjivanja sa nepravedno im dodijeljene funkcije prave nacionalnu dramu, pa zazivaju sve sile mraka i podzemlja da satru one koji su to smjenjivanje prouzročili. Neki su od njih bili ministri, drugi komandanti, treći ambasadori, a bilo je među njima i krupnije zvijeradi, ali se sve i do jednoga ponašaju po istome principu: nema ovdje ni države niti selameta čim ja nisam glavni! Pri tome im nikada nije palo na pamet da se ovoj državi dobrobit može učiniti i drugačije a ne samo kao njezin ministar ili komandant. Dok su istinski domoljubi od svoje nevolje pravili sudbonosnu prednost, dok su po Treskavici i po Vlašiću od priučenih stolara i nepismenih seljaka silom prilika postajali tobdžije i planeri ratnih operacija, dotle su obučeni i školovani artiljerci i stratezi, nakon svoje smjene sa čelnih položaja u Armiji, nezadovoljni i uvrijeđeni sjedili u sarajevskim podrumima i pisali svoje memoare, u kojima, osim njih samih, niko i ništa ne valja. "Kakva je to armija ako joj ja nisam komandant!?" - grmjeli su, zaboravljajući da u svakoj ratnoj dramu osim komandnih ima i drugih uloga. Ko od tih ministara, ambasadora i komandanata još reče kako mu je stalo do države i naroda a ne samo do gole vlasti i privilegije koju ona sa sobom nosi!? Doduše, možda je neki od njih nešto slično i kazao, ali je nepoznato da je tako i stvarno mislio. Pogotovo se nije tako ponašao.

Svu svoju beskarakternost i skaradnost ovi prevrtljivi skorojevići iskazuju kada se nekim slučajem neki od njih iznenada dokopa vlasti. Tada naprečac splasnu njihova gorljiva srčanost i patetična revolucionarnost, a oni se preko noći pretvaraju u samozadovoljene gospodare tuđih sudbina, u tragikomične bonvivane i mlitave poslušnike svojih dojučerašnjih protivnika. Dovoljno je da gomila pijanih baba na njih baci nekoliko pokvarenih jaja, pa da se, čisteći svoje sniježnobijele košulje, svečano zakunu: "Neće mene ova selendra više nikada vidjeti!" - dokazujući tako da od pokvarenih jaja ljudi mogu biti još pokvareniji.

Oni, ipak, na vlasti dobro znaju narav i moralni dignitet ovih vlastoljubaca za jednokratnu upotrebu,

pa ih s vremena na vrijeme, kao čarobnjak zečeve iz šešira, izvlače iz njihovog revolucionarnog transa, dajući im tek pokoju mrvu vlasti i slasti, pa bude i vuk sit i opet ovce ostaju kao što su i ranije bile. Kada ih upotrijebe zarad određene svrhe, odbacuju ih poput papirnih maramica za brisanje nosa. Onda se proces iznova ponavlja. Bijedno, odvratno i beskrajno tužno!

A narod ko narod: gleda, mršti se, gunda, psuje sve po spisku i u svojoj smučenoj viziji bolje sutrašnjice ispravno zaključuje: "Ovi su još gori od onih gore! Oni su se gore namirili barem kolikotoliko, a dospiju li ove bukadžije do prave vlasti, neće ih niko najesti! Dok se i oni podmire, nas će načisto nestati!"

ČASTOLJUPCI:

Ako su vlastoljupcima vlast, a čvarkoljupcima, kako ćemo to kasnije vidjeti, čvarci smisao ovozemaljskog postojanja i nezatomljiva strast, častoljupcima je čast samo puko sredstvo, izgovor i izum "lukavstva uma" radi postizanja svojih sebičnih i nimalo časnih nakana. Oni se zaogrću čašću kao vuk janjećom kožom, izigravajući nepokolebljive pobornike ljudskog dostojanstva i svete istine, a zapravo su perfidni kameleoni i licemjeri koji razapinju svoje podmukle paukove mreže na širokoj rasjelinu između bijede i neukosti raspamećenog naroda i bezobzirnosti i nehajnosti vlastodržaca. Častoljupci ne bi ni bili najpodmukliji sloj bosnoljubaca da se u svojoj parazitskoj ulozi ne snalaze tako vješto i sračunato: narodu sišu krv, a vlastodržcima uzimaju pare. Pri tome, narodu stručno i dušebrižno objašnjavaju kakva ga nedostojna i pokvarena vlast izrabljuje i vara, a vlastodržcima podastiru i naučno elaboriraju teze o urođenom lopovluku, prostakluku i lijenosti naroda, i to tako sistematično i heuristički da bi im na tome pozavidio čak i stari Machiaveli.

Shodno načelima političkog manirizma, a i po prirodi same stvari, bosanski častoljupci su poput svih ostalih grabežljivih vrsta, dobro i pravilno raspoređeni. Ima ih diljem svijeta: Londonu, Parizu, Sidneju, Čikagu, Beogradu, Zagrebu, ali ih najviše ima u Sarajevu, gdje inače i obitavaju njihovi najviđeniji korifeji. A svaka se njihova priča o Sarajevu svodi na uobičajenu konstataciju kako je ovaj grad jedan veliki smrad, civilizacijsko ruglo i

najcrnja rupa na kugli zemaljskoj, ali oni, što je svojevrstni egzistencijalistički paradoks, bez njega niti mogu niti hoće, jer su navikli živjeti u smradu. Njihova ustrajna borba za spas civilizacijskog obraza Sarajeva je tegobna i sudbinska i odvija se u skoro nepodnošljivim okolnostima, takoreći u ilegali. Ali oni su strpljivi, neustrašivi i providnošću sudbine predodređeni za ostvarivanje viših ciljeva svoje povijesne zadaće, kako to, uostalom, i priliči časnim ljudima. Čim se jutrom otrijezne od mahmurluka ljepljive i guste crnovilajetske tmuše i čim pogledaju kroz prozor, oni odmah žigošu anticivilizacijske pojave: eno ga, onaj nešto čerpra po kontejneru!; eno se ona pobulila, a onaj povehabio!; eno se onaj grmalj uvalio u novi mercedes!; eno, po ulicama blata do koljena, a nikoga nema da ga očisti!

I ko još iole pristojan i evropski usmjeren može uopće podnijeti taj jad i bijedu, to blato i primitivizam!? Ko da izdrži pomamu tog divljeg i atavističkog ruralnog mentaliteta koji se poput gube sručio na urbano biće ovoga nekada lijepoga grada!? Čime da mu se čovjek odupre!? - pitaju se naši zabrinuti častoljupci, od kojih je većina u ovaj grad došla u njegovom postolimpijskom razdoblju.

U ime uzvišenog poslanstva spašavanja humanuma i ideje dobra, koji oplemenjuju ljude i čine ih dostojanstvenim individualitetima, častoljupci djeluju samoprijegorno i odlučno kroz svoje polutajne kružoke, klubove i otvorena društva, nastupaju na intelektualnim sijelima i konferencijama, počesto i samostalno poput usamljenih stepskih vukova, a sve zarad svoga intelektualnog obraza i časti i uzvišenih ciljeva očuvanja makar i minimuma kulturnog digniteta društvene sredine u kojoj su se, mimo svoje volje a providnošću sudbine, slučajno zatekli. Pišu knjige, priređuju izložbe, održavaju naučne skupove, ugošćuju svoje istomišljenike iz drugih "civilizacijskih krugova", pričaju na televiziji i šta li još sve ne. Čaršija se, dakako, ibreti i o njima govori šapatom, sa uvažavanjem i strahopoštovanjem, kao uostalom i o svemu drugom što joj je strano i sumnjivo. Častoljupci se slikaju u svim novinama, daju izjave o svemu i svačemu, poučavaju, objašnjavaju, osvjetljavaju, stalno se nešto srde i ukazuju na greške i promašaje aktuelne vlasti i tragičnu smetenost i bezvrijednost primitivnog puka. Ne treba ni napominjati kako oni sebi svi odreda smatraju eminentnim intelektualnim gromadama, tj. najumnijim i najodvažnijim

pregaocima tegobne misije prosvjetljivanja i osvjješćivanja onih još-ne-prosvjetljenih i onih još-ne-osvjješćenih. Svi odreda imaju naučne titule, po jednu ili više objavljenih knjiga, po dva ili čak tri kursa engleskog jezika i svi do jednoga barataju kompjuterima.

I sam svijet je jedan veliki kompjuter, njim upravljaju velike, uzvišene i sudbonosne ideje i sveprožimajući duh globalne providnosti, a šta su oni nego korespondenti i asistenti Apsolutnog Duha, koji zdušno i artifično pokušava od svoga svijeta načiniti sveopći duhovni institut!? Pri toj mukotrpnj asistenciji ni na pamet im ne pada da bi i sami mogli učiniti nešto na praktičnoj provedbi Velike Ideje; tim samozvanim prototipovima Hegelovih "povijesnih ličnosti" strano je svako bavljenje trivijalnostima svakidašnjice, jer čemu prčkanje nasitno kada sav tjelesni ljudski napor ne vrijedi ni koliko lula duhana Apsolutnog Duha i kada je sve što ljudske ruke zgotove krhko i beznačajno poput paučine krepalog pauka!? Sve je u rukama i vlasti Velikih, Moćnih i Pametnih, oni stvaraju povijesti, određuju pravila ponašanja, brišu jedne a u svoj vječni civilizacijski defter bilježe druge narode, brišu stare a ucrtavaju nove granice. Šta čovjek osobno i bez adekvatne organizacije može učiniti u toj geostrateškoj hidraulici svijeta, ko njega za što pita i otkuda nekima i pomisao da je moguće mijenjati usudne tokove svjetske povijesti!? Zato naši častoljupci, poput onih Marxovih tumačenja svijeta iz jedanaeste teze o Feurbachu, redovito ostaju na propitivanju, promišljanju, razumijevanju i objašnjavanju postojećeg stanja stvarnosti. A možda je od njih to previše. U svakom slučaju, ustrajavanje na pozicijama praktične nedjelotvornosti za njih je najdjelotvornije i najunosnije zanimanje.

Eto zašto su bosanski častoljupci tokom minule agresije na Bosnu stajali uglavnom po strani i zašto su sa gnušanjem i ničeovskim prezirom gledali na krvavu gladijatorsku utakmicu raspomamljenih zlikovaca i nedužnog, golorukog naroda. Za njih je to bilo metafizičko odmjeravanje snaga suprotstavljenih principa dobra i zla, a rat mu ga tu dođe tek kao okvir i puka prigoda razvijanja dijalektičkog uma, jer šta je drugo rat nego otac svih stvari. Tek bi se tu i tamo javili kakvim neodređenim saopćenjem u povodu "tragičnih sukoba", napisali kakvu "znanstvenu" raspravu o izumrlim hetitskim skakavcima, a da bi neki od njih muški i ljudski uzeo pušku u ruke i pomagao

braniteljima bosanske nejači od krvoloka i bandita, nije im bilo ni na kraj pameti. Kao i sva druga puzava i ljigava stvorenja zavukli su se u duboke podrumске jame, razna ministarstva i vijeća, humanitarne organizacije i kojekakve konzulate diljem svijeta i čekali da zlo mine, da se rasute kockice dijalektičkog igrokaza same od sebe poslažu u smislene mozaike i da se Veliki dogovore. Ta, znaju oni da sve na ovome svijetu ima svoj evolutivni razvoj, da prije zore ne može svanuti i da svaka stvar i svaka pojava prije svoga konačnog razrješenja mora sazreti samo od sebe. Oni i danas misle da je dvije stotine hiljada mrtvih glava bila neophodna i sasvim razumna cijena za ovo malo države i slobode što imamo. Znaju oni, također, da samo moćni, pametni, lukavi i ljigavi preživljavaju igru na život i smrt.

Oni su, dakako, pošteđeni prizemne svrhovitosti i okrutnosti te igre. Ona ih se, uostalom, i ne tiče. Tek slučajno su rođeni kao nekakvi Bošnjaci, ili kako li se već zovu, a u suštini oni su iznad svih nacionalnih, vjerskih i stranačkih određenja. Kada su pak prinuđeni da se već nekoliko odrede, čine to smišljeno i svaku pripadnost naciji, vjeri ili nekoj stranci naplaćuju debelim računima sa još debljim kamatama. U tome slučaju postaju državni ministri, postkomunistički ajatolasi ili stranačke vedete, ali upitate li ih kojoj feli demokratskog cvijeća pripadaju, roguše se i sikću: "Ni jednoj! Ja sam autentična i samonikla biljka penjačica, takorekuć endemski primjerak duhovne flore! Runolist! Jablan visoki u pustom šipražju!" "A kojem narodu pripadate?" - opet ćete vi, netaktično i nepristojno, a oni kao snokta: "Ja sam čovjek, nisam narod!" - kao da mi ostali nismo ljudi nego korzikanski zelembaći. "Koja je vaša vjera, kojom se Bogu molite?" - pitajte ih dalje, a oni opet, autoritativno i didaktički: "Vjera je privatna stvar čovjeka!" "A jeste li član kakve stranke?" - ne prestajete vi sa nepristojnostima. "Ma kakvi, stranka to sam ja!"

Častoljupcima, doista, ništa toliko ne godi kao tobožnja neovisnost i slobodarska uznositost mišljenja. Oni se redovno predstavljaju kao časne, samosvojne i nepotkupljive moralne veličine i intelektualne lučonoše. Njihov samopožrtvovni prometejski nerv tjera ih da uvijek govore istinu i samo istinu, i to uprkos svima i svemu, pa im u toj svetoj misiji promicanja općeljudskog spasenja istinom nije ravan ni zlosretni Giordano Bruno.

A u suštini naši su častoljupci samo veliki bleferi, protuhe bez premca i primjera, lažovi bez mjere i

karaktera, obični mangupi bez stila i obraza. Svi do jednoga oni pripadaju barem jednom jatuu, doduše potajno, ali u toj se činjenici i krije bitno obilježje njihove podvojene i licemjerne osobe. Svoj imidž tobožnje neovisnosti i grade na umijeću mimikrije i duhovne prevrtljivosti. Obično je vrlo teško ispod njihovih lažnih maski otkriti im pravu narav, što je, samo po sebi, počesto šteta, jer među njima ima i dobrih i vrijednih ljudi, a samo su ih ljuta nevolja i preambiciozna žena natjerale da u životu igraju tuđe i neprikladne im uloge. Ali zato nije ni najmanje teško otkriti kojem matičnom jatuu pripada koji častoljubac: ako su se svojom gorljivom kritikom svega postojećeg ustremili na bosansku duhovnu bijedu, jad i sramotu, onda je nesumnjivo da su plaćenici kojekakvih bjelosvjetskih “udruga”; ako se pak drvijem i kamenjem obrušavaju na pogubne posljedice stranog uplitanja u državi “suverenitet”, onda svoje honorarno sljedovanje priskrbljuju od paradržave koja samo glumi državu.

Ova konstatacija nipošto ne podrazumijeva zahtjev za odvrćanje od razobličavanja uzroka, naravi i protagonista bosanske duhovne bijede, kao ni pristajanje na sve one lažne i otvorene danajske darove koje nam vrlo često nedobronamjerman svijet nudi čak i prisilom. Njom se samo želi ukazati na implicitnu opasnost koja ovoj državi i ovome narodu prijete od zavidnog broja njezine “intelektualne” avangarde, kojoj po artifičnosti umjetničkog dojma ni golubovi prevrtači nisu ravni. Ta se opasnost krije u činjenici što bosanski intelektualni prevrtači vješto prikivaju svoje stvarne namjere nakon i što često ne posjeduju ni trunku istinskog duhovnog i intelektualnog dostojanstva, nego se poput jeftine monete razmjenjuju za svako političko uvjerenje i opredjeljenje. Čak ni pažljiviji posmatrači ne uspijevaju lahko uočiti da je častoljupcima vlast opsesija i krajnji cilj. Naime, oni se vješto klone i vlasti i velike političke galame, ali su uvijek blizu vlasti i uglavnom žive i opstaju na njezinim greškama. I ne pomišljaju da ruše tu vlast, ona je njima što i buhi pseće uho. Što je vlat lošija, njima je bolje, jer se u tome slučaju krila njihovih kritičarskih zanosa šire i osnažuju.

Ali, sve to nikako ne znači da častoljupci ne žele imati vlast u svojim rukama. Oni se klone samo loše vlasti i čekaju da se ona popravi. Kada se to desi, odnosno ako se to ikada desi, oni će na uvid javnosti podastrijeti svoje časno ime i sve svoje

zasluge i priznanja i tražiti stvarno zaživljavanje pricipa: pravi čovjek na pravom mjestu.

Međutim, stvarna opasnost od častoljubaca dolazi otuda što su oni prividno duhovno ogledalo naroda i što neupućen svijet u njima gleda genetski sukus narodnog bića, pa posve pogrešno zaključuje: kada su im intelektualci ovako prevrtljivi, jeftini i pohlepni, kakvi li su im onda obični ljudi!?

A oni sa stvarnim duhovnim bićem Bosne i bošnjačkog naroda (bez obzira šta ko o tome narodu mislio) imaju veze koliko je imaju i hotentotski vračevi.

ČVARKOLJUPCI:

Ali ništa su opsjednutost vlastoljubaca vlašću i političkim prestižom i žudnja častoljubaca za sveopćim ugledom i duhovnom uzoritošću, kakva je ljubav bosanskih čvarkoljubaca prema svemu onome što je strano bošnjačkom duhovnom biću, a čega su čvarci opći imenitelj ili, kako bi se to u duhu vremena kazalo, paradigma. Njihova ljubav prema čvarcima jača je od strasti, ona im je imanentna poput umjetničkog nadahnuća pjesnicima ili piromanstva balkanskim palikućama.

Dakako da su čvarkoljupci, i kao životna vrsta i kao politička pojava, mnogo stariji od onog njihovog znamenitog korifeja, po čijoj su još znamenitijoj sentenci o primjerenosti čvaraka iftarskoj sofri, i dobili ime, ali nikada kao danas u Bosni nije bilo tako gorljivih i svojoj misiji domomrziteljstva odanih čvarkoljubaca. To je, svakako, tek jedan u nizu mnogobrojnih posljedičnih čuda bosanskog otpora; uistinu, pojava bez presedana čak i na geografski nam bližoj političkoj pozornici, gdje su i inače moguća svakojaka čuda i vratolomije.

Osnovna teza čvarkoljubaca je: Jugoslaven sam i sve bosansko mi je strano, pri čemu je ovdje Jugoslaven puka metafora za antibosanstvo i antibošnjaštvo, a Bosna i bosansko korelativni pojmovi jugoslavenske zajednice zbratimljenih naroda i jedino moguću u toj zbratimljenoj korelaciji. Ova teza pak ima mnoštvo podteza, od kojih se svaka svodi na isto: u Bosni ne valja ništa, u Bosni sve zaudara na vulgarnost i stupidnost, na memlu i truhlež, na balinluk i tamnovilajetsku zaparloženost. Bosna zapravo i ne postoji, ona je tek mrtvačka sjenka iluzije o mnoštvenosti i

višeznačnosti jedinstvenog jugoslavenskog obrasca. Svi drugi mogu biti, samo mi nismo, jer nemamo ništa svoje, sve nam je tuđe i posuđeno, mi smo kopilad Berlinskog kongresa, ostavljena na milost i nemilost Velikih i Autentičnih, a sve zarad rasonode i pirovanja onih pravovjernih i jednoznačnih. Poput nedoraslih smetenjaka upravo se busamo u prsa, trabunjamo o svojim korijenima, o svojoj povijesti i baštini, o svojim izvorima i neotuđivom pravu na svoj put, a svaki je naš put već odavno izgubljen.

Ustrajno, sistematski i sa merakom naši nas čvarkoljupci poučavaju kako je sve čime se ponosimo tek iskrivljena verzija svetoga pravovjerja, određeni bastard i politička stranputica, kako su čak i bosanski ćevapčići samo altropska modifikacija autentičnih srbijanskih čvaraka, kako su sve bosanske pite, buređžici i baklave tek puke varijante svetosavske gibanice, kako čak ni bosanski lonac nije baš posve bosanski nego tek neuspio pokušaj i surogat čorbastog pasulja sa rebarca suva, kao što je i bosanski čovjek tek podvrsta srbijanskog gedže, a bosanski duh odrođeni zloduh srpskog ili hrvatskog staroslavna, vukodlačkog miloduha. Govoriti, pak, o našoj povijesti, državnosti, jeziku, književnosti, kulturi itd. neozbiljno je koliko i znanstveno neutemeljeno, a i ono malo uljudnosti i civiliziranosti koje imamo dugujemo jal srpskoj, jal hrvatskoj, jal europskoj kulturi. Čvarkoljupci stoga ponosno ističu svoju ukorijenjenost u izvanbosanske duhovne vrtove, nostalgично se prisjećajući vremena kada smo svi bili vraća i drugovi i kada ti je bilo prosto i slobodno hodati i teferičiti od Kranjske gore do Ravne gore.

Iako je svakom normalnom već odavno jasno da su za raspad Jugoslavije više krivi Eskimi negoli Bošnjaci, čvarkoljupci uporno baš Bošnjake optužuju za tobožnju veleizdaju, spočitavajući im separatizam i nakanu stvaranja islamske države. Oni još i sada ispredaju bajke o dobrim starim vremenima, o velikom snu zbratimljenih zanesenjaka i pustolova, koji su čopori povampirenih srpskih i hrvatskih nacionalista raščerečili kao gladne hijene strvinu. Ali, za to čerečenje, kojega učevni ljudi nazivaju dekomponiranjem, čvarkoljupci ne optužuju svoje dojučerašnje prijatelje, kumove i pobratime, nego prostodušnu i obespravljenu bosansku sirotinju, kojoj je strah od novog mraka u svirepoj balkanskoj krčmi već pedeset godina sputao i um i srce. Još i sada joj iz dana u dan iznova pridikuju kako je

zajednički život moguć i jedino poželjan, kao da je ona nekada bila protiv takvog života i kao da je ona prouzročila propast države koja je bila, sada je to i idiotima posve jasno, tek iluzija i promašena investicija.

Ali, ako osporavaju svaki oblik bosanske posebnosti i samosvojnosti, čime su onda naši čvarkoljupci priskrbili epitet bosnoljubaca? Koliko god se to činilo apsurdnim, istina je da rijetko ko kao oni tako strasno i prilježno ljubi Bosnu. Ali ne ovu današnju, nego onu bivšu, socijalističku, združenu sa ostalim bratskim republikama, onu u kojoj se ogledala svakolika jugoslavenska različitost i tragična usudnost. No, ne vole je kako se inače vole sve umrle i iščezle drage stvari, nego kao nešto tek privremeno onemogućeno u svome vremenskom trajanju, onako kako je onaj kraljević iz bajke volio usnulu princezu. Ta se patološka i morbidna ljubav, međutim, ne iscrpljuje na pukoj čežnji i žalu za prošlošću. Strategija bosanskih jugonostalgičara nesumnjivo pretpostavlja i stvarnu borbu protiv bosanske državnosti, a pogotovo protiv Bošnjaka kao autentičnog bosanskog naroda. Drugo je pitanje koliko su oni zaista svjesni toga i koliko hotimično rade na osporavanju bosanskog identiteta. Sudeći, međutim, po stručnim i naučnim titulama njihovih najgrlatijih protagonista, ne bi se moglo reći kako im je nejasan put kojim hode i koji ustrajno i smišljeno promoviraju kao jedino ispravan.

Tvrde kako mi, uostalom, i nemamo drugog puta i kako je, štaviše, put kojim oni koračaju čvrsta i pravolinijska evropska magistrala snage i valjanosti prirodnog zakona. A ako je vjerovati Krleži, o prirodnim zakonima se nema šta raspravljati, sa njima je stvar posve jasna, oni su zakoni i tačka. Ni jedno mišljenje ne može osporiti, a posebno ne oboriti prirodne zakone, a sve demagoške priče naših čvarkoljubaca o demokratiji, višeglasju i sučeljavanju različitih stavova puke su floskule. Njima su puna usta deklarativnog zaklinjanja u uzvišene principe jedinstva u različitosti, a sami su klasičan primjer nedemokratskog, primitivnog i rigidnog jednoulja. Njihovo političko stajalište je skup dogmi i proklamacija čiji tvorc nipošto nisu oni sami, nego su tek epigoni i sluge pokorne svojih bivših ili sadašnjih komesara iz Beograda ili Zagreba. Tih jednom za svagda proklamiranih i usvojenih političkih vječnih istina čvarkoljupci se drže kao pijan plota i ne nastojeći pojmiti nove životne tokove

i okvire niti dopustiti drugima da misle svojim glavama.

Vrhunac ove perverzne “demkratije” sadržan je u činjenici da čvarkoljupci uvijek druge optužuju za nedostatak demokratičnosti. Oni se uvijek osjećaju ugroženim od netolerantnih kabadahija, pa stoga redovno djeluju u “legalnoj ilegali”, u nesnošljivim uvjetima, mada ih niti ko dira niti ko onemogućava. Stresa se planeta od zuluma i ljudskog mahnitluka, ruše se civilizacije i carstva, istrebljuju se čitavi narodi, potocima teče krv nevinih i obespravljenih, padaju debeli zastori sa velikih iluzija i političkih sakramenata, a oni jednako pjevaju svoje prostačke žalopojke o propasti svojih ideala, o tužnom kraju svoje zlosrećne majke-domovine i o strašnoj nepravdi koja im je učinjena. A ta nepravda, naravski, ima značenje sveopće ljudske nepravde, poput one Marxove, učinjene proletarijatu kao sveopćoj savjesti čovječanstva.

A po čemu je ljudski život vrijednost iznad svih drugih ako ne po vrhunarnim idealima, od kojih je onaj o sveopćem ljudskom bratstvu najvrhunarniji!? Uništiš li čovjeku teleologiju, ubio si u njemu i biologiju, lišiš li ga osjećanja potrebe za beskrajnom, kosmičkom slobodom, sveo si ga na razinu bezrepog majmuna! Itd., itd...

Ova pehlivanska bajka o kosmičkom slobodoljublju pokazuje, međutim, svoje pravo lice već kod njezinog najobičnijeg primjeravanja sa stvarnošću, pri čemu se namah prepoznaje njezin pseudodemokratski karakter: u okvirima unaprijed zadatog svjetonazora dopušteni su svi oblici slobode, ili čak još određenije: na unaprijed dat odgovor dopušteni su svi oblici slobode, ili, još određenije: na unaprijed dat odgovor dopušta se sloboda postavljanja svakog pitanja. Sve se već zna, sve je jednom zauvijek uređeno, ostaje samo da pristanemo na vječne ideološke i političke istine koje nam nude “meritorni” autoriteti u liku starmalih samozvanih bardova u izlizanim trapericama i sa kačketom na glavi, kojima je, po prirodi stvari, najjača demokratska preporuka i najjači politički adut njihova antibošnjačka nastrojenost. Svako od nas može biti spašen ako samo udahne miris kosmičkog liberalizma, koji nam, poput svete kolonjske vodice, upakovan dolazi iz “centra moći” čiji su glasnogovornici upravo naši čvarkoljupci. Taj se spas nudi svima i svakome: muškarcima i ženama, građanima i seljacima, profesorima i drvosječama, zdravim i bolesnim,

bivšim dezerterima i bivšim logorašima, istočnim i zapadnim, domaćim i prognanim. Nudi se čak i posve malehnoj djeci, štaviše njima pogotovo, budući da je poznato kako se drvo savija dok je još mlado.

Spolja gledano, metodološki postupak ove “uljudbe” izgleda sasvim u redu, ali, kao i svaka druga ekvilibristička ujdurma, on djeluje po principu zmije koja sama sebi grize rep ili testere okrenute naopako. Jer šta drugo ako ne zaprepaštenje i užas mogu izazvati riječi uvaženog akademika o “nedemokratskom okruženju” u kojem odrasta njegov šestogodišnji unuk: “Sa mojim unukom djeca iz ulice neće da se igraju zato što je ateist!?” Za svoga tek prohodalog unučića kazati da je ateist (ili teist, svejedno) ravno je nebulozi, a da se o grehoti i bezobzirnosti i ne govori. Ljudi prožive čitav život a sa tim stvarima ne budu načisto, a eto, ovo je dijete voljom i providnošću svoga slobodomislećeg djeda već bezbožnik.

Međutim, tu perverziji nije kraj, jer se samo trenutak poslije obilatno dijele lekcije i pouke zatočenicima novoga političkog jednonumlja o tome kako je vjera stvar slobodnog izbora svakoga čovjeka osobno i kako je ne bi trebalo nikome silom nametati. skrivajući se dimnom zavjesom provjerenog pobornika sveopće slobode i demokratije, naš se uvaženi akademik užasava pred pošasću sve agresivnije teizacije ateista, a pogotovo islamizacije Bošnjaka, te argumentima snage prirodnog zakona obznanjuje kako se svaki čovjek rađa slobodnim i kako ništa ne smije sputavati slobodu njegovog izbora, pa ni Bog. Istovremeno, argumentima čuvenog dokaza po dekretu političkog komesara o nepostojanju Boga, koji je čak i priprosto majci Ćopićevog Nikoletine bio poprilično sumnjiv, on svoga najmilijeg unuka lišava prava na slobodu izbora, i to jednoga od onih najtežih i najpresudnijih u životu svakoga čovjeka.

Jednom, pak, drugome smeta preglasen ezan sa munare, pa kaže: “A i ovdje u Sarajevu svaki dan te bude u četiri ujutro. Pošto je ovo vjerska država, imami i hodže okuišu s džamije preko zvučnika, puste ezan do daske, mrzi ih da se sami penju na munaru. Nema ništa zvučnije od mujezina kad ima lijep glas, ali sada nigdje glasa, zvučnik se dere i poziva vjernike na molitvu.” Grdeći naš ionako crn obraz i netolerantno ponašanje, ovaj vitez tužnog lica još nadodaje kako su mu se “mnogi nevjernici i stranci žalili zbog jačine tih zvučnika”, a čak mu je

i jedan dobar musliman rekao kako stoga više ne ide ni u džamiju, nego ide kod psihijatra. “Ne žive ovdje samo muslimani, ljudi ne mogu spavati. Ili hoće da tako sve đaure rastjeraju?” - pita se brižni čvarkoljubac. Naravoučenije priprostim i netolerantnim: utišajte, pritulite, privrnite da bi “đauri” mogli brzo spavati, jer znaju biti nezgodni izasna, pa jal će vas priklati, jal džaldisati u goru zelenu. A ne znaš šta je od toga dvoga gore!

Ovako gorljivu protivmuslimansku didaktičnost, bez bespotrebnih metafora spram ove iste stvari, pokazivao je možda tek onaj znameniti vladika sa Cetinja u kojeg “odža riče sa munare”. Onaj je, doduše, bio bolji pjesnik od ovoga, a nije mu nedostajalo ni stanovite doze stila.

Dakako da ni ovaj čvarkoljubac nije lišen potrebnog naboja perversnosti, jer tobože, da se vlasti ne dosjete, on sav problem svodi na tehničku stranu dernjave sa munare. Ne valjaju zvučnici! Šta hodža zna o Omovom zakonu!? Dok su mujezini milozvučno pjevušili sa munara i nekako se moglo, ali sada - nigdje lijepa glasa! Samo dernjava do daske!

Ali, samo će naivni još pomisliti kako našem čvarkoljupcu smetaju zvučnici (što mu onda ne smetaju i zvona sa crkava koja su glasija od zvučnika!?) i električna. Njemu smeta ezan. I zdanje sa kojeg ezan dopire.

Pa ko onda da ozbiljno za zlo uzme sinovima “nebeskog naroda” i sinovima “Naroda sa predziđa”, vrlim pregaocima civilizacijskog megaprojekta rušenja svih džamija u Bosni! I, dakako, u Hercegovini. Ni u Banjoj Luci, ni u Bijeljini, ni u Trebinju, ni u Stocu nema dernjave sa munara. Jer nema ni munara ni džamija. I ko zna hoće li ih ikada više i biti.

Na toj se izopačenoj ravni razastiru antibošnjačka metodologija i “stvaralački” pozitivistički princip naših čvarkoljubaca: treba se odreći svega svoga pa će te drugi poštovati! Jer, šta će ti država kada njome ne znaš upravljati!? Šta će ti vjera kada je to ionako samo opijum za narod!? Šta će ti pismo kada si ionako nepismen!? Šta će ti pjesma kada ne umiješ pjevati! Šta će ti vojska kada svaka vojska samo zlo donosi!? Sve je tuđe bolje od našega i svi su drugi bolji od nas! Pa zašto ti onda treba išta svoje i čemu onda i ti sam!? Stoga naši čvarkoljupci izražavaju beskrajni ponos što ne priznaju niti uvažavaju ni bosansku državu, ni vjeru, ni jezik, ni pjesmu, ni vojsku. Niti sebe. Oni nas ustrajno uvjeravaju kako “nam se ne bi ništa loše desilo” samo da smo ostali

vjerni ideji bratstva i jedinstva i da se nismo prsili kako smo i mi neko i nešto.

Ali, bilo šta je bilo! Okrenimo barem sada novi spasonosni list, zaboravimo sva ružna događanja proteklih godina, izljubimo se (kao i uvijek do sada) sa našom braćom i dragim komšijama (ta, ko ti je preči od komšije?), pružimo jedni drugima ruke i zapjevajmo opet “Budi se istok i zapad”! Ne treba od muhe praviti međeda! Drugi su nas zavadili i gurnuli u rat! A zapravo, to i nije bio baš pravi rat (ta, kako bi braća mogla međusobno ratovati?), pogotovo ne nekakva tobožnja agresija. Bio je to samo tragičan nesporazum između najrođenijih, nešto kao loše izrežirana starogrčka tragedija. Nisu nam klali nejač i sirotinju, nego ih tek malo bockali i škakljali čakijicama. Nisu nam silovali majke i sestre, nego, mangupi jedni dabili mangupi, malo strasnije vodili ljubav sa njima. Nisu nam palili kuće i imetke, nego nam civilizacijskim krijesovima osvjetljavali puteve u nepovrat.

Spomenete li čvarkoljupcu kako je neki taj i taj zlikovac tu i tu i tada i tada rekao ili napisao kako svu balijsku gamad (biva, Bošnjake-muslimane) treba potamaniti kako joj se ni za trag ne bi znalo, on će vam možda to i povjerovati, ali će pripomenuti kako treba imati u vidu kontekst u kojem je to rečeno. Eh, da! Stvar je u kontekstu! Zakolju li vam našte srca rođeno dijete, pa ga potom još i ispeku u “smederevcu” (toga je, dakako, bivalo tokom “tragičnog nesporazuma”), ne trebate odmah dizati galamu i gubiti iz vida kontekst. Jer ko zna na koju je nogu dotični koljač ustao toga jutro i ko zna koji mu je od slavni predaka vukodlaka na um pao baš u trenu klanja?

Čvarkoljubac stvari uvijek gleda u globalu, načelno, uzročno-posljedično, geostrateški i uvijek mu je pri ruci znameniti veznik “ali”. Od najobičnijih i najočitijih stvari i pojava on gradi sveopće principe svijeta i povijesti, a svoje falične i nekritičke sudove istura kao svevažeće i nepogrešive. Ukoliko se, pak, stvarnost ne slaže sa njegovim zahtjevima i shemama, on je proglašava nedostojnom i krivotvorenom. Jer ne zbivaju se prirodne zakonitosti u stvarnosti, nego u programskoj imaginaciji, u zanosu revolucionarnog sažimanja svijeta na eminentno pjesničko pitanje: “Ko to tamo stupa desnom!?” a naši se krvnici bar u nečemu drže pravičnosti: oni kolju i lijeve i desne, i vjernike i nevjernike, i podobne i nepodobne, i uljuđene i neuljuđene, i vlastoljupce i častoljupce,

ne štedeći, dakako, ni čvarkoljupce. Oni su u tome neumoljivi i nepokolebljivi, dovoljno je da si “Balija”, pa makar se takvim i ne osjećao.

Čak i kada načelno shvataju okrutnost genetičke logike naših dušmana, čak i kada su svjedoci njihove krvave pravičnosti, naši se čvarkoljupci ne odriču svoga antibošnjačkog “svjetonazora”. Ljubav prema svojim krvnicima jača je od njihove pameti i volje, ona je imanentna njihovom udvorničkom karakteru. Naprosto, oni moraju biti to što jesu: ljigavi, servilni i žalosni bastardi, zatečeni na pola puta, ni rijeka ni jezero, ni zmija ni riba, ni vuk ni pas, ni insani ni hajvani. Svoji ih se klone, tuđi ih preziru. Sve što im njihovi žuđeni gospodari nude podmukli su danajski darovi i mamci na koje bi se oni hvatali čak i kada ne bi bili podmukli. Tek po koja mirotvorna, književna ili karnevalska nagrada dovoljna je da im zamaže ionako zamazane oči i da im udovolji poltronskoj sujeti. Pa vi onda čitate: bosanski čvarkoljubac ovaj i ovaj dobio nagradu Sveti Bartolomej od Sirakuze, taj i taj odlikovan Velikom zlatnom plaketom za razvoj humanizma i demokratije na kongresu lepenovaca u Vichyu, a onaj i onaj dobio Veliku kristalnu kriglu sa posvetom od otvorenog društva Veliki Inkvizitor. Onome uručili deset lanč-paketa Francuske akademije, tome objavili pjesme na starokeltskom jeziku, a onome zamalo ne udijeliše Nobelovu nagradu za dosljedno pljuvanje po svome narodu.

Potrebno je, međutim, ponovo naglasiti da čvarkoljupci ne haju za nagrade i priznanja, njima je sasvim dovoljan i blagonakloni klimoglav svojih voljenih gospodara. Ta, čemu još i nagrada za ono što se čini iz najiskrenijeg uvjerenja i ljubavi!? Naime, čvarkoljublje je njihova sušta potreba, takoreći ispunjavanje diktata prirodnog zakona, merak nad svim drugim meracima, izbor jači od sudbine. Nisu oni u mladosti dragovoljno vojevali u tuđim vojskama radi odlikovanja, nisu pisali hvalospjeve svetosavskim žrecima, niti dizali svoj odlučan glas na dernjavu sa munara radi tuđeg interesa ili

trivijalnog parčeta emajliranog znakovlja; sve to, i mnogo više od toga oni su radili za svoj ćeif i silinom dubokog unutarnjeg poriva djeteta kojeg je majka ostavila u domu za nezbrinutu siročad.

Od tri spomenute kategorije bosnoljubaca, čvarkoljupci su najpravnomjernije raspodijeljeni po svim socijalnim, obrazovanim i starosnim segmentima bošnjačkog duhovnog korpusa. Nema gdje ih nema i nema kakvih ih nema. Od bivših portira gradskih, regionalnih i republičkih komiteta, preko radnika u “neposrednoj proizvodnji”, penzionisanih učiteljica i scenografa majskih parada, do akademika. Kako se gomilaju problemi političkog i svakog drugog ustrojstva države, tako se otvara prostor za njihovu podrivačku misiju, pa ih je sve više i sve su nasrtljiviji. Pridodaju im se nove i svježije snage, a i priličan broj onih koji su se, dok je grmjelo, skrivali ispod skuta vladajuće oligarhije. Danas im, ponovo progledalim, sve ovo ovdje nalikuje na brod koji tone, ili, u nešto povoljnijoj varijanti, na veliki cirkus. Doduše, ovi novopridošli svoj novi “svjetonazor” pristojno unovčavaju. Te kakva komisijica, te kakva radna grupica, te kakvo alternativno vijeće, te kakav intelektualni krug, te razne udruge za pomirenje i uspostavljanje silom prekinutog dijaloga, te trista drugih načina da se đavolu dobro proda merhametli duša bosanska. Zauhar je, a nije previše ni naporno. Opauči samo po svojim živim mrtvacima i po majčinom mlijeku, a konvertitnost i kooperativnost se same od sebe pretaču u konvertibilnost.

Šta bi se očajnim riječima duha Hamletova oca: “Strahota! O, strahota! Najveća strahota!”, još moglo dodati ako ne: Sramota! O, sramota! Najveća sramota!?

m

Tekst je napisan prije nešto više od dvije godine, ali njegova aktuelnost ni danas nije ništa manja negoli onda. Čak je, nažalost, možda još i veća.